RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

ANTİK ÇAĞDA ASYA IV
Pers İmparatorluğu

KARACAN

ANTİK ÇAĞDA ASYA IV Pers İmparatorluğu

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİS

Copyright: Daniel Mallo-Editorial Palsa S.A., Mexico
Türkiye'de Yayın Hakkı: KARACAN YAYINLARI/ONK

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: **Prof. Dr. TAHSİN YAZICI, Doç. Dr. Ali İHSAN GENCER, Doç. Dr. MEHMET ÖZSAİT, Doç. Dr. İSMET MİROĞLU, PAUL MANDRİNİ, ALBERTO CABADO, EUGENİO ZOPPI.**

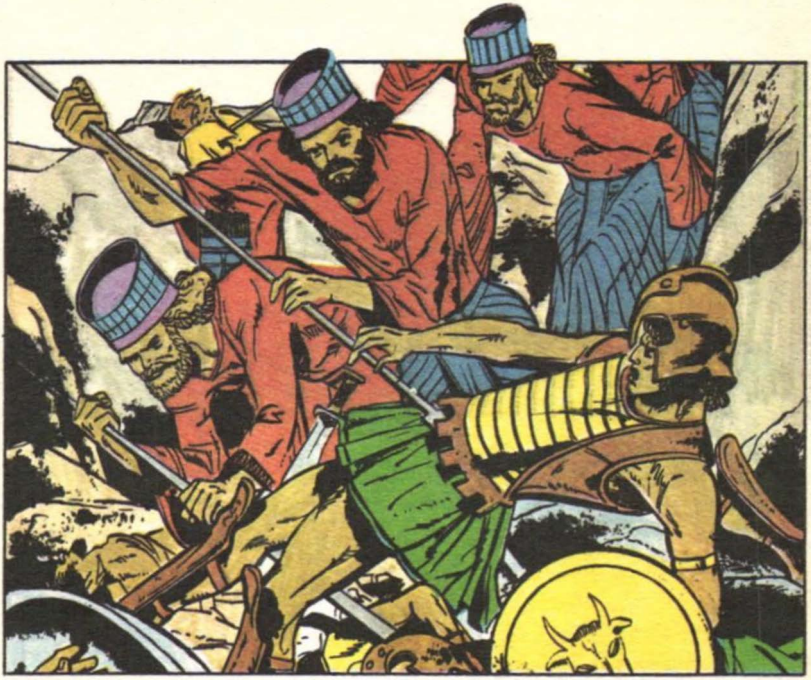
Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **ALİ ALPASLAN**

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek 3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5 sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edilmiş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.

Renk Ayrımı: **ÇALİ GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASIMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI,** Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: 200 TL / Kıbrıs'ta: 250 TL

PERS İMPARATORLUĞU

PERS İMPARATORLUĞU

DENİZDEN YÜKSEKLİĞİ 2.000 m. OLAN, 1.500.000 km² YÜZÖLÇÜMÜNDEKİ **İRAN PLATOSU**, KUZEYDEN **HAZAR** DENİZİ, GÜNEYDEN **HİNT OKYANUSU**, DOĞUDAN **HİNDİKUŞ**, BATIDAN **ASUR DAĞLARI** İLE ÇEVRİLİ OLUP, BÜYÜK BİR BÖLÜMÜ ÇÖLLERLE KAPLIDIR.

YILLIK SICAKLIK FARKLARI ÇOK YÜKSEKTİR. KIŞ AYLARINDA ISI -30 DERECEYE DÜŞERKEN.....

...YAZ SÜRESİNCE +40 VEYA 50 DERECEYE KADAR ÇIKABİLMEKTEDİR.. SIK SIK KUM FIRTINALARINA RASTLANIR...

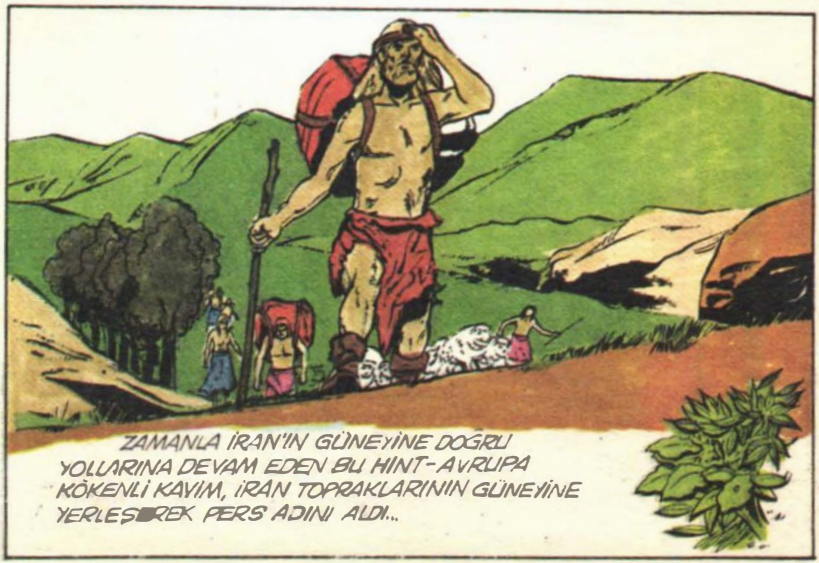

M.Ö. III. VE II. BİNDE GÜNEY-
BATI İRAN'DA ORTA ASYA KÖ-
KENLİ BİR KAVİM OLAN ELAM-
LILAR KÜLTÜREL YÖNDEN BÜ-
YÜK ETKİNLİK GÖSTERMİŞ-
LERDİ.. M.Ö. II. BİNİN SONLA-
RINDAN M.Ö. 550 YILLARINA
KADAR.....

.... İRAN'DA EGEMEN OLAN MEDLER (MATA) DE İLKENİN BİRLİĞİ
VE BAĞIMSIZLIĞI İÇİN MEZOPOTAMYA'DA MEVCUT DEVLETLERLE
MÜCADELE ETTİLER. M.Ö. 1000 YILLARINA DOĞRU HAZAR DENİZİ
VE KAFKASLAR'DAN GELEN HİNT-AVRUPA KÖKENLİ ATLI KAVIM-
LER (PERSLER) HAYVANLARINA OTLAK
ARAMAK AMACIYLA İRAN TOPRAK-
LARINA GİRDİLER...

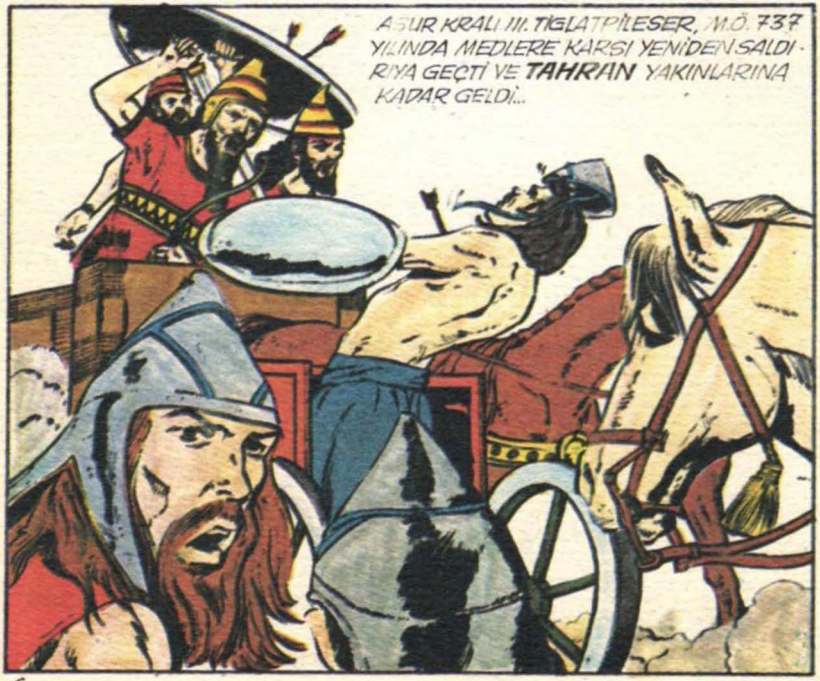
BURALARA YERLEŞEN BU İNSANLAR, TARIM VE HAYVANCILIKLA UĞRAŞIYOR, AT YETİŞTİRİYOR VE KÜÇÜK KRALLIKLAR HALİNDE YÖNETİLİYORLARDI...

BU DÖNEME AİT İLK TARİHİ BELGE, M.Ö. 837 TARİHİNİ TAŞIR VE **ASUR** KRALI **III. SALMANASAR**'IN, **URMİYE GÖLÜ**'NÜN GÜNEYBATISINDAKİ **PARSUA**'YA YAPTIĞI SEFERLE İLGİLİDİR...

AYNI BELGEDE 27 MED PRENSLİĞİNİN ASUR KRALI TARAFINDAN VERGİYE BAĞLANDIKLARI BELİRTİLMEKTEDİR..

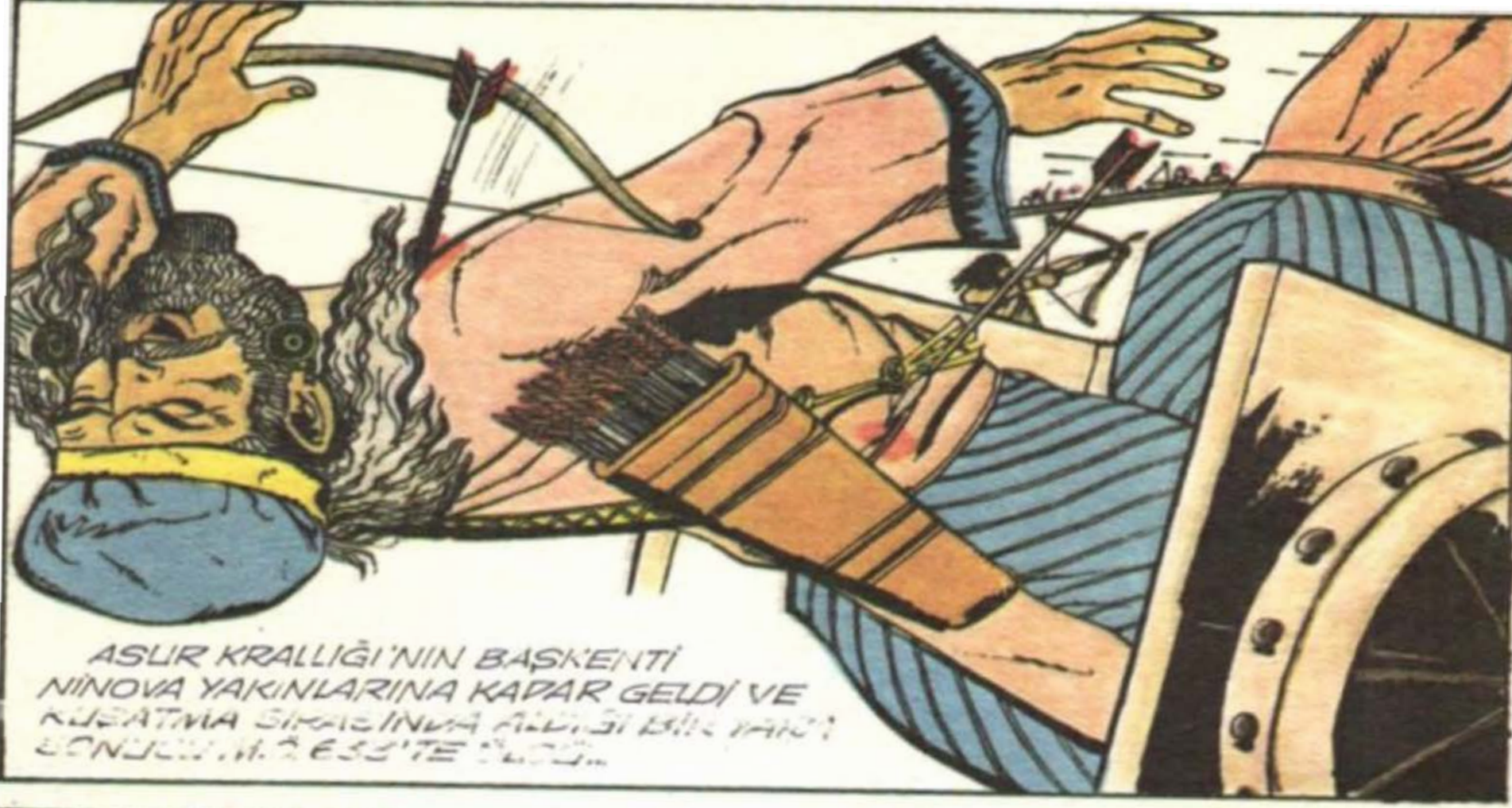

ZAMANLA İRAN'IN GÜNEYİNE DOĞRU YOLLARINA DEVAM EDEN BU HİNT-AVRUPA KÖKENLİ KAVİM, İRAN TOPRAKLARININ GÜNEYİNE YERLEŞEREK PERS ADINI ALDI...

BU ARADA, ASURLULAR BÜTÜN MEZOPOTAMYA'YI ELLERİNE GEÇİREREK MEDLERLE PERSLERİ HAKİMİYETLERİ ALTINA ALMIŞLAR, EGEMENLİKLERİNİ DOĞU AKDENİZE VE MISIR'A KADAR UZATMIŞLARDI...

ASUR KRALI III. TİGLATPİLESER, M.Ö. 737 YILINDA MEDLERE KARŞI YENİDEN SALDIRIYA GEÇTİ VE TAHRAN YAKINLARINA KADAR GELDİ...

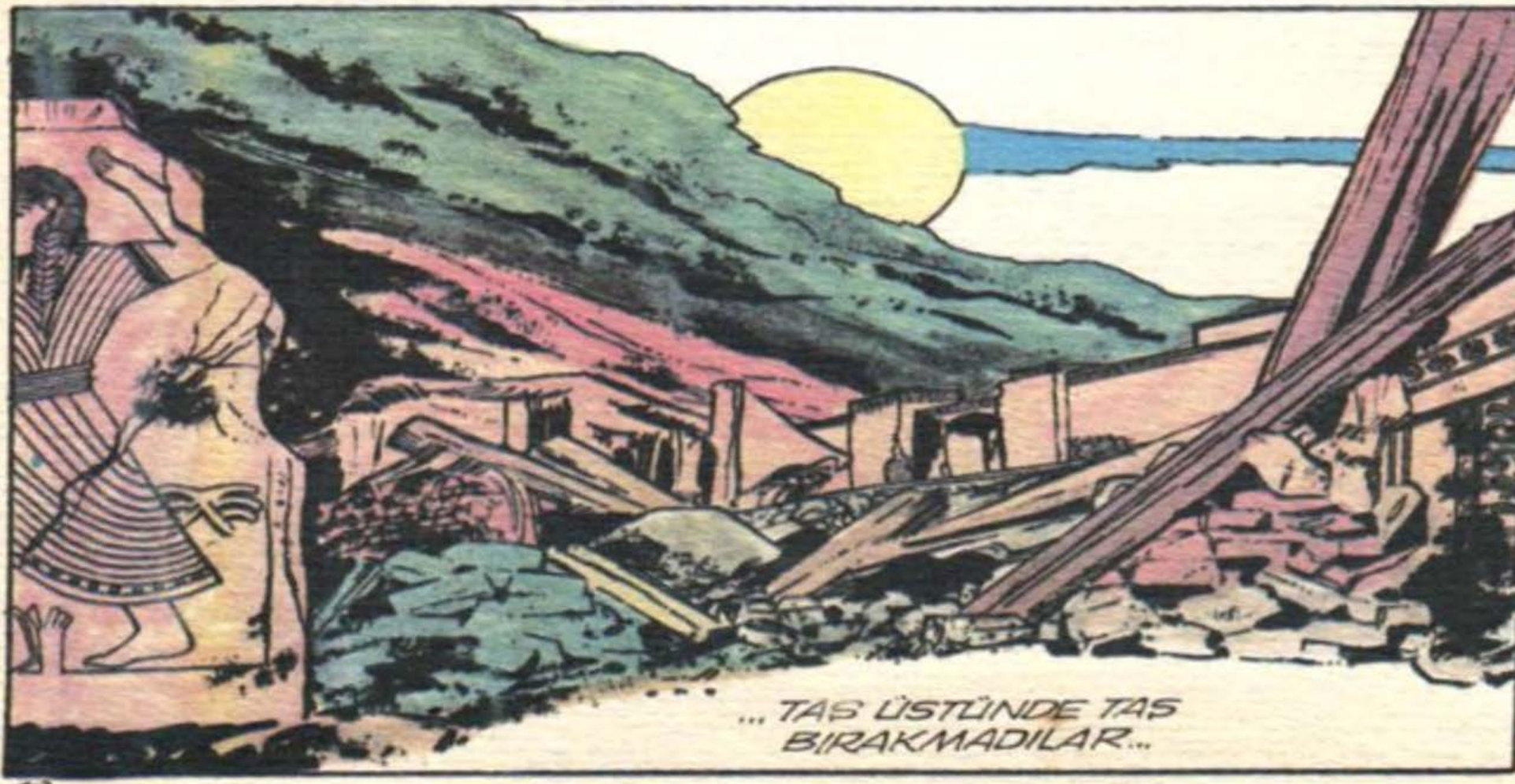

MED PRENSLİKLERİNİ TEK BİR KRALLIK ALTINDA BİRLEŞTİREN DEİOKES (DAYAKKU) M.Ö. 700 YILINDA BAŞKENT EKBATANA'YI KURDU...
KENDİLERİNDEN ÖNCE BÖLGEDE YAŞAYAN YERLİ HALKI İTAAT ALTINA ALARAK, ALTI AŞİRETİ BİRLEŞTİRMEYİ BAŞARDI..

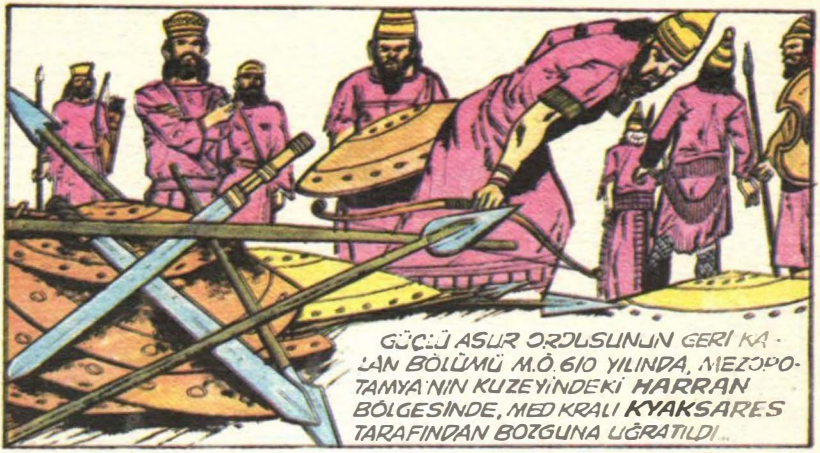

ASUR KRALLIĞI M.Ö. VII. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA, ÖZELLİKLE M.Ö. 626 YILINDA BAĞIMSIZLIĞINI KAZANAN II. BABİL DEVLETİNİN (KALDELİLER) DE OLUMSUZ ETKİSİYLE ZAYIF DÜŞTÜ VE BÖLÜNMEYE BAŞLADI...
MEZOPOTAMYA'NIN BU KARGAŞALIKLARLA YARARLANAN VE BABASI DEIOKES'TEN SONRA TAHTA GEÇEN MED KRALI FRAORTES, ASUR ÜZERİNE BİR SEFER DÜZENLEDİ...

ASUR KRALLIĞI'NIN BAŞKENTİ
NİNOVA YAKINLARINA KADAR GELDİ VE

BİRKAÇ YIL SONRA BA-
BİLLİLER VE MEDLER ARASIN-
DA BİR ASKERİ İTTİFAK KURU-
LARAK M.Ö. 612 YILINDA.....

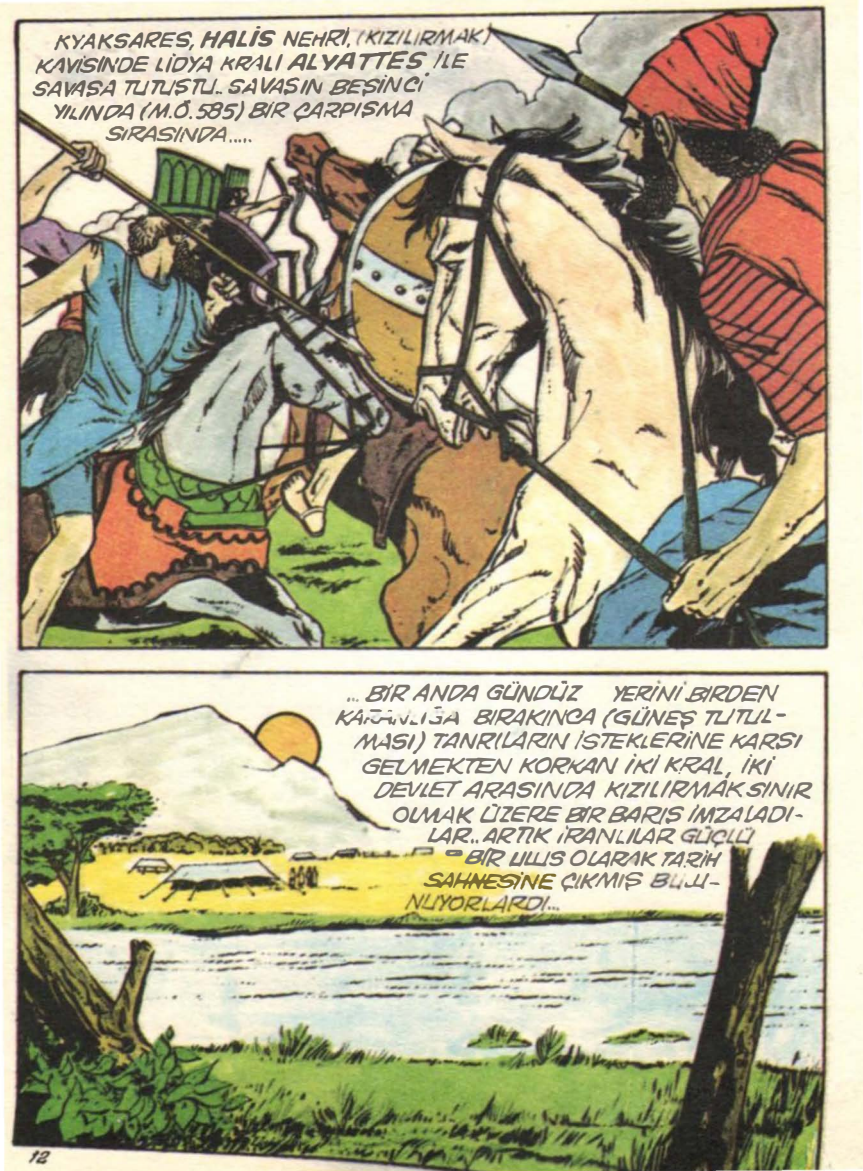

...ASUR TOPRAKLARI İŞGÂL EDİLDİ... BAŞKENTE GİREN DÜŞMAN ORDULARI...

...TAŞ ÜSTÜNDE TAŞ BIRAKMADILAR...

GÜÇLÜ ASUR ORDUSUNUN GERİ KALAN BÖLÜMÜ M.Ö. 610 YILINDA, MEZOPOTAMYA'NIN KUZEYİNDEKİ HARRAN BÖLGESİNDE, MED KRALI KYAKSARES TARAFINDAN BOZGUNA UĞRATILDI..

ASUR'UN İŞGALİNDEN SONRA MEDLER BOYUNDURUK ALTINDA YAŞAYAN TOPLUM OLMAKTAN ÇIKIP EGEMEN BİR ULUS HALİNE GELDİLER. KYAKSARES ANADOLU İÇLERİNE YÜRÜDÜ.. BU SIRADA ANADOLU'YA ZENGİN VE UYGAR BİR ULUS OLAN LİDYALILAR HAKİMDİ..

BU HAREKÂT, LİDYALILARLA MEDLERİ KARŞI KARŞIYA GETİRDİ..

KYAKSARES, HALİS NEHRİ (KIZILIRMAK) KAVSİNDE LİDYA KRALI ALYATTES İLE SAVAŞA TUTUŞTU.. SAVAŞIN BEŞİNCİ YILINDA (M.Ö. 585) BİR ÇARPIŞMA SIRASINDA.....
... BİR ANDA GÜNDÜZ YERİNİ BİRDEN KARANLIĞA BIRAKINCA (GÜNEŞ TUTULMASI) TANRILARIN İSTEKLERİNE KARŞI GELMEKTEN KORKAN İKİ KRAL, İKİ DEVLET ARASINDA KIZILIRMAK SINIR OLMAK ÜZERE BİR BARIŞ İMZALADILAR.. ARTIK İRANLILAR GÜÇLÜ BİR ULUS OLARAK TARİH SAHNESİNE ÇIKMIŞ BULUNUYORLARDI...

PERSLERİN BAŞINDA BULUNAN
I. KAMBİS, M.Ö. 585-M.Ö. 550 YILLARI
ARASINDA HÜKÜM SÜRMÜŞ OLAN
MED KRALI ASTYAGES'İN
(İSTUVEGU) KIZIYLA EVLİYDİ
VE AHAİMENİDLERİN SOYUNDAN
GELİYORDU.. BU EVLİLİKTEN
558 YILINDA BABASININ
YERİNE.....

... TAHTA GEÇECEK OLAN
II. KİROS DOĞDU.. KİROS DEVRİNDE BAŞ-
KENT PASARGADAİ'YE TAŞINDI.. MEDLERİN
BOYUNDURUĞUNDA OLMALARINA RAĞMEN
PERSLER, BU DÖNEMDE ELAM KRALLIĞININ
EN ESKİ BAŞKENTİ OLAN SUS'U (SUSA)
ELLERİNE GEÇİRDİLER...

HAVASI, BEREKETLİ TOPRAKLARI VE MEZOPOTAMYA'NIN GÜNEYİNE AÇILAN YOL ÜZERİNDE BULUNMASINDAN DOLAYI SUS ŞEHRİ KISA SÜREDE PERS KRALLIĞI'NIN ÖNEMLİ MERKEZLERİNDEN BİRİ HALİNİ ALDI...
ANCAK SERT İKLİMDE VE ZOR KOŞULLARDA YAŞAMAKTAN KATILAŞMIŞ OLAN BU SAVAŞÇI DAĞ ADAMLARI, YAŞAMLARI BOYUNCA ÜÇ ŞEYİ ÖĞRENİRLERDİ: ATA BİNMEYİ, OK ATMAYI VE DÜRÜST OLMAYI...

II. KİROS TAHTA GEÇTİK-
TEN SONRA MED KRALLI-
ĞİNİ YIKMAYA KARAR
VERDİ...
KRAL ASTYAGES'İ YENİK DÜŞÜRMEYE VE BAŞ-
KENTLERİ EKBATANA'YI ELE GEÇİRMEYE BİR TEK SA-
VAŞ KAFİ GELDİ.. KİROS İKİ KRALLIĞI BİRLEŞTİREREK
KENDİSİNİ ÜLKENİN TEK HAKİMİ İLAN ETTİ...

PERSLERİN BU BAŞARISI, MEDLERİN TARİH SAHNESİNDEN ÇEKİLMELERİ ANLAMINA GELMEMELİDİR.. ZİRA KİROS ÇOK SAYIDA MEDİLERİ GELENLERİNİ SARAYINDA TOPLAMIŞ, BÖYLECE MEDLER VE PERSLER TEK VÜCUT HALİNE GELMİŞLERDİ..
NİTEKİM KİROS, MED KRALI KYAKSARES'İN YAPTIĞI GİBİ LİDYA ÜZERİNE BİR SEFER DÜZENLEMİŞ, ANCAK ONDAN FARKLI OLARAK ÖNÜNDEN KAÇAN DÜŞMANI BAŞKENTLERİ OLAN SARDES'E KADAR KOVALAMIŞTI...

"ZAPTEDİLEMEYEN ŞEHİR, UNVANINI TAŞIMASINA RAĞMEN SARDES, KUŞATMADAN KISA BİR SÜRE SONRA, M.Ö. 546 YILINDA TESLİM OLMAKTAN KURTULAMADI...

LİDYALILAR BİR TÜR METAL PARA KULLANIYORLARDI VE ÜLKENİN KRALI KREZÜS (KROİSOS) DE DEVRİN EN ZENGİN HÜKÜMDARLARINDAN BİRİ OLARAK KABUL EDİLİRDİ...

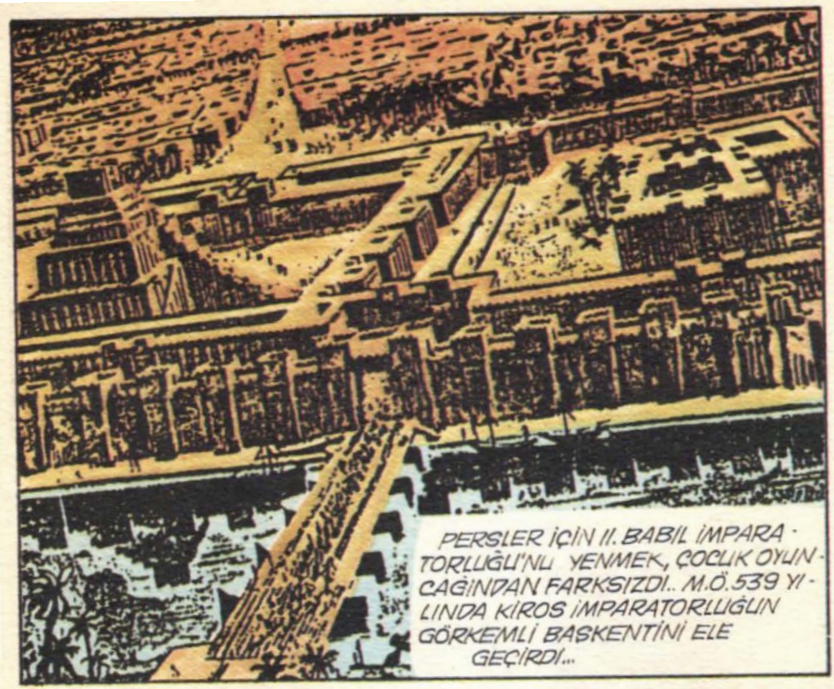
KREZÜS, EGE DENİZİ KIYILARI VE ANADOLU YARIMADASINDA KURULAN ÇOK SAYIDAKİ BAĞIMSIZ KÜÇÜK ŞEHİR DEVLETİNİ VERGİYE BAĞLAMIŞTIR...

KİROS İSE ANLAŞMA TEKLİF ETTİĞİ KENTLERDEN YALNIZ MİLETOS'TAN OLUMLU BİR CEVAP ALABİLMİŞ.....

...DİĞERLERİ SAVAŞMAYI TERCİH ETMİŞLERSE DE YENİLMİŞLER VE BÖYLECE BÜTÜN KÜÇÜK ASYA, PERS İMPARATORLUĞU'NUN ELİNE GEÇMİŞTİ..

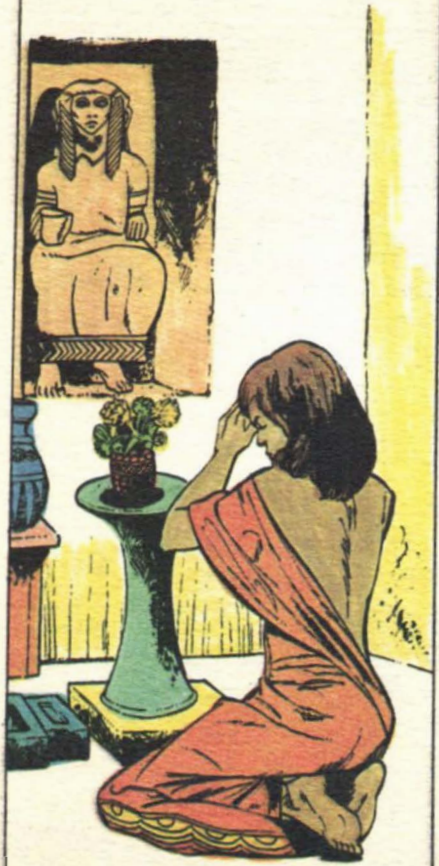

KİROS, ADI GEÇEN BÖLGEYİ EGEMENLİĞİ ALTINA ALDIKTAN SONRA, İRAN'IN DOĞUSUNA YÖNELDİ VE HİNDİSTAN SINIRINA KADAR OLAN BÜTÜN BÖLGELERİ KENDİ TOPRAKLARINA KATTI...

BU DÖNEMDE BABİL KRALLIĞI'NIN ELİNDE BULUNAN ŞEHİR ÖZELLİKLE KRAL NABONİD'İN DİNİ REFORMLARINA KARŞI ÇIKAN RAHİPLERİN AYAKLANMALARI NEDENİYLE ZOR GÜNLER GEÇİRMEKTEYDİ...

PERSLER İÇİN II. BABİL İMPARATORLUĞU'NU YENMEK, ÇOCUK OYUNCAĞINDAN FARKSIZDI.. M.Ö. 539 YILINDA KİROS İMPARATORLUĞUN GÖRKEMLİ BAŞKENTİNİ ELE GEÇİRDİ...

BABİL'İN ALINMASINDA AMAÇ YALNIZCA ORTA VE GÜNEY MEZOPOTAMYA'YI KONTROL ALTINA ALMAK DEĞİL, ONUN EGEMENLİĞİ ALTINDAKİ SURİYE, FİLİSTİN VE FENİKE'Yİ DE ELE GEÇİRMEKTİ.. İMPARATORLUĞUN GÜÇLÜ DONANMASI DA BÖYLELİKLE PERSLERİN ELİNE GEÇMİŞ OLUYORDU...

KİROS SALTANATI SIRASINDA GERÇEKTEN İLGİNÇ YÖNETİM BİÇİMLERİ UYGULAMIŞTIR.. SÖYLE Kİ; EGEMENLİĞİ ALTINDAKİ ULUSLARIN İNANÇLARINA VE TANRILARINA SAYGI GÖSTERMİŞ.....

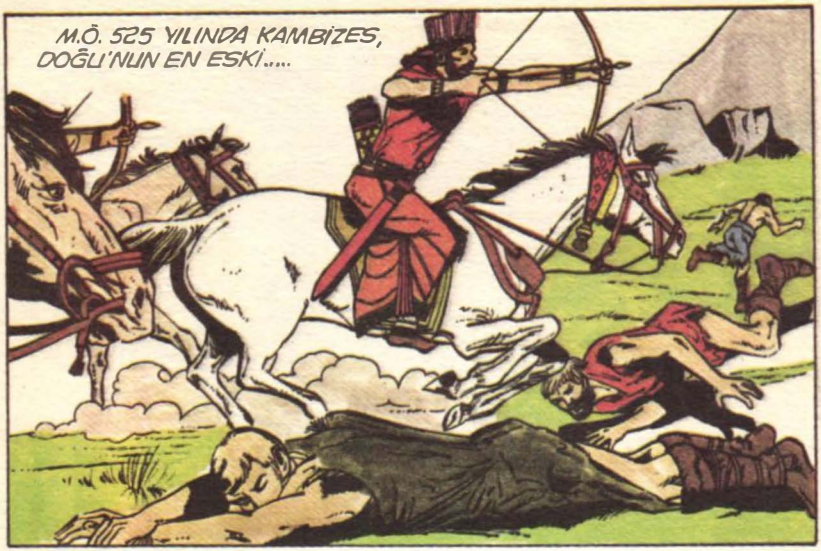

....ÇOĞU KEZ DE YEREL YÖNETİCİLERİ, MERKEZİ OTORİTEYE BAĞLI OLARAK KENDİ YERLERİNDE BIRAKMIŞTIR.. AYNI ŞEKİLDE LİDYA'NIN SABIK KRALI KREZÜS, KİROS'UN DANIŞMANLIĞINA GETİRİLMİŞTİR...

KALDE VE ASUR İSTİLALARI SONUCU MEZOPOTAMYA'DAN SÜRÜLMÜŞ OLAN BİNLERCE KİSİ TAPINAKLARINDAN YAĞMALANAN EŞYALARI DA GERİ VERİLEREK PERSLER TARAFINDAN MEMLEKETLERİNE GERİ GÖNDERİLMİŞLERDİR...

İMPARATORLUĞUN HAKİMİYETİNİ KABUL EDEN ULUSLARA KARŞI PERSLER DAİMA HOŞGÖRÜLÜ VE İYİ DAVRANMIŞLAR, BUNA KARŞILIK BUNU REDDEDENLERE KARŞI UYGULADIKLARI BASKI DA KORKUNÇ OLMUŞTUR...

YUNANLILARIN GÖZÜNDE BÜYÜK İSKENDER'E KADAR ÖRNEK BİR DEVLET ADAMI VE KOMUTAN OLAN KİROS, HAZAR DENİZİ'NİN DOĞUSUNDAKİ EGZKİRLARDAN İMPARATORLUĞUN SINIRLARINA DOĞRU SÜREKLİ AKINLAR DÜZENLEYEN MASSAGETESLERLE (SAKALAR) YAPTIĞI BİR SAVAŞ SIRASINDA...
... ASAĞI OKSUS (AMUDERYA) NEHRİ VADİSİNDE M.Ö. 529 YILINDA HAYATINI KAYBETTİ... YERİNE GEÇEN OĞLU II. KAMBİZES (KAMBUZYA) HAKKINDA ALKOLİK VE HASTA RUHLU BİRİ OLDUĞU KONUSUNDA BİR RİVAYET VARDIR...
ANCAK TARİHÇİLER KENDİSİNİN USTA BİR SAVAŞÇI OLDUĞUNU YAZARLAR...

M.Ö. 525 YILINDA KAMBİZES,
DOĞU'NUN EN ESKİ.....

.... İMPARATORLUKLARINDAN BİRİ OLAN
MISIR'A BİR SEFER DÜZENLEDİ..

BU SEFERE İMPARATORLUĞA BAĞLI SAMOS ADASINDAN DA YUNANLI SAVAŞÇILARIN KATILDIĞI SANILMAKTADIR...
II. KAMBİZES MISIR'DA BULUNDUĞU SIRADA GAVMATA ADLI BİR DİN ADAMI, ÖLDÜRÜLEN PRENS SMERDİS OLDUĞUNU İLERİ SÜREREK İKTİDARI ELE GEÇİRDİ...

DARBE GÜCÜNÜ, YÖNETİMDE SOYLULARIN YERİNE GEÇMEYİ PLÂNLAYAN BİR GRUP DİN ADAMI İLE BAZI VERGİLERİN KALDIRILMASI SAYESİNDE, HALKIN DESTEĞİNDEN ALIYORDU...
KAMBİZES DARBEYİ ÖĞRENİR ÖĞRENMEZ GERİ DÖNMEK ÜZERE YOLA ÇIKTI...

ANCAK YOLDA YAKALANDIĞI BİR HASTALIKTAN KURTULAMADI (M.Ö. 522)
PERS İMPARATORLUĞU BİRKAÇ AY UĞRADIĞI SALDIRILARLA SARSILDI.. SOYLULAR, DÜZENBAZ BİR KİŞİ OLAN SAHTE KRAL SMERDİS'E KARŞI HAREKETE GEÇTİLER...
HAREKETE GEÇEN YEDİ SOYLUNUN BAŞINDA AHA-İMENİDLERLE UZAKTAN AKRABA OLAN DARİUS (DAREİOS) BULUNUYORDU..

SOYLULAR KISA SÜREDE YÖNETİMİ ELLERİNE GEÇİRDİLER VE GAV-MATA'YI DARİUS BİZZAT KENDİSİ ÖLDÜRDÜ...

PASARGADAİ'DE TAÇ GİYEN DARİUS'U (M.Ö.522-486) İÇ, KARIŞIKLIKLARDAN YARARLA-NARAK AYAKLANAN EYALETLER-DEKİ (SATRAPLIKLARDAKİ) KAR-GAŞAYI SÜKÛNETE KAVUŞTUR-MAK BEKLİYORDU...

ELAM, BABİL, ASUR, MISIR VE MEDYA DAHİL BÜTÜN ÖTEKİ SATRAPLIKLAR, MERKEZİ İDAREYE BAŞKALDIRMIŞLARDI...

DARİUS SÜRATLİ VE KARARLI BİR POLİTİKA İZLEYEREK İSYANI KISA SÜREDE BASTIRDI.. BÜTÜN BUNLAR İÇİN BİR YILDAN BİRAZ FAZLA BİR SÜRE YETERLİ OLMUŞTU...

PERSLERİN EGEMEN OLDUKLARI TOPRAKLAR GENİŞ SATRAPLIKLARA (EYALET) BÖLÜNÜYÜ... 20'DEN FAZLA SATRAPLIKTA ORTALAMA 40 MİLYON KİŞİ YAŞIYORDU...

...TRAPLIKLAR, KRALA MUNTAZAM VERGİ ÖDERLERDİ.. EN ZENGİN EYALETLERDEN OLAN BABİL'İN ÖDEDİĞİ VERGİ 1.000 TALENT. MISIR'INKİ İSE 700 GÜMÜŞ TALENT'İ. BUNUN DIŞINDA DA YETİŞTİRDİĞİ ÜRÜNLERDEN VERİRDİ.. (1.000 TALENT'İN KARŞILIĞI, 33 KİLOYDU)

TİCARETİ KOLAYLAŞTIRMAK AMACIYLA DARİUS, M.Ö. 640 YILINDAN İTİBAREN LİDYALILARIN YAPTIĞI GİBİ, PARA BASTIRMAYA BAŞLADI...

8.42 GRAM AĞIRLIĞINDAKİ DAREİKOS ADLI ALTIN PARANIN ÜZERİNDE DİZ ÇÖKEREK OKATAN KRALIN TASVİRİ VARDI.. GÜMÜŞ SİKKELER İSE 15 GRAM AĞIRLIĞINDAYDI...

BELLİ BAŞLI YOLLARIN ÜZERİNDE, HER 20 KİLOMETREDE BİR, YOLCULARIN DİNLENE-BİLMELERİ İÇİN BİR HAN VE KRALİYET HABERCİLERİNİN AT DEĞİŞTİRDİĞİ BİR AHIR MEVCUTTU...

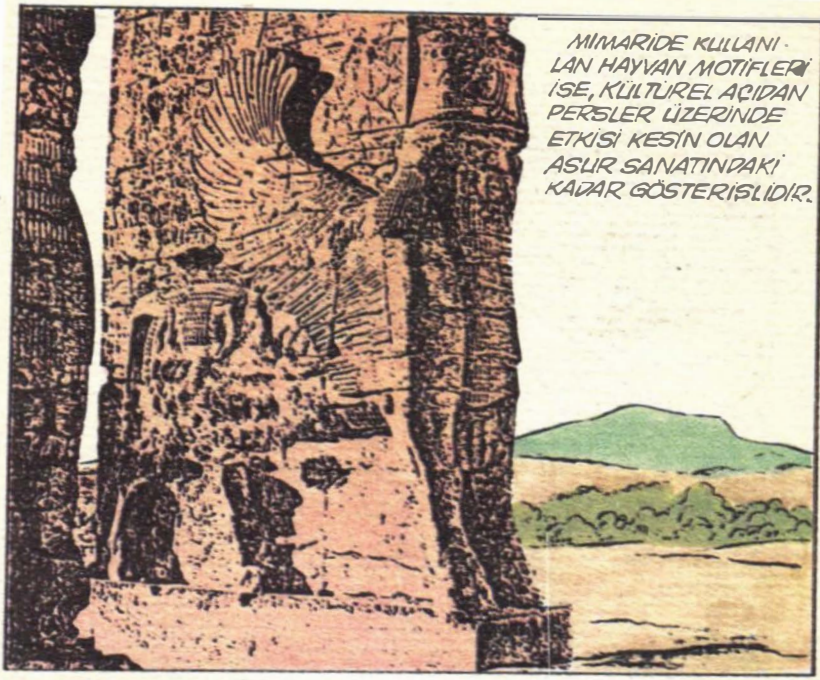
EN HIZLI HABERCİLER, LİDYA'NIN SARDES, ELAM'IN SUS ŞEHİRLERİ ARASINDAKİ 2.000 Km. LIK MESAFEYİ ON GÜNDE ALIRLARDI..

SUS, ZAMAN ZAMAN PERSLER TARAFINDAN İMPARATORLUK MERKEZİ OLARAK KULLANILDI..

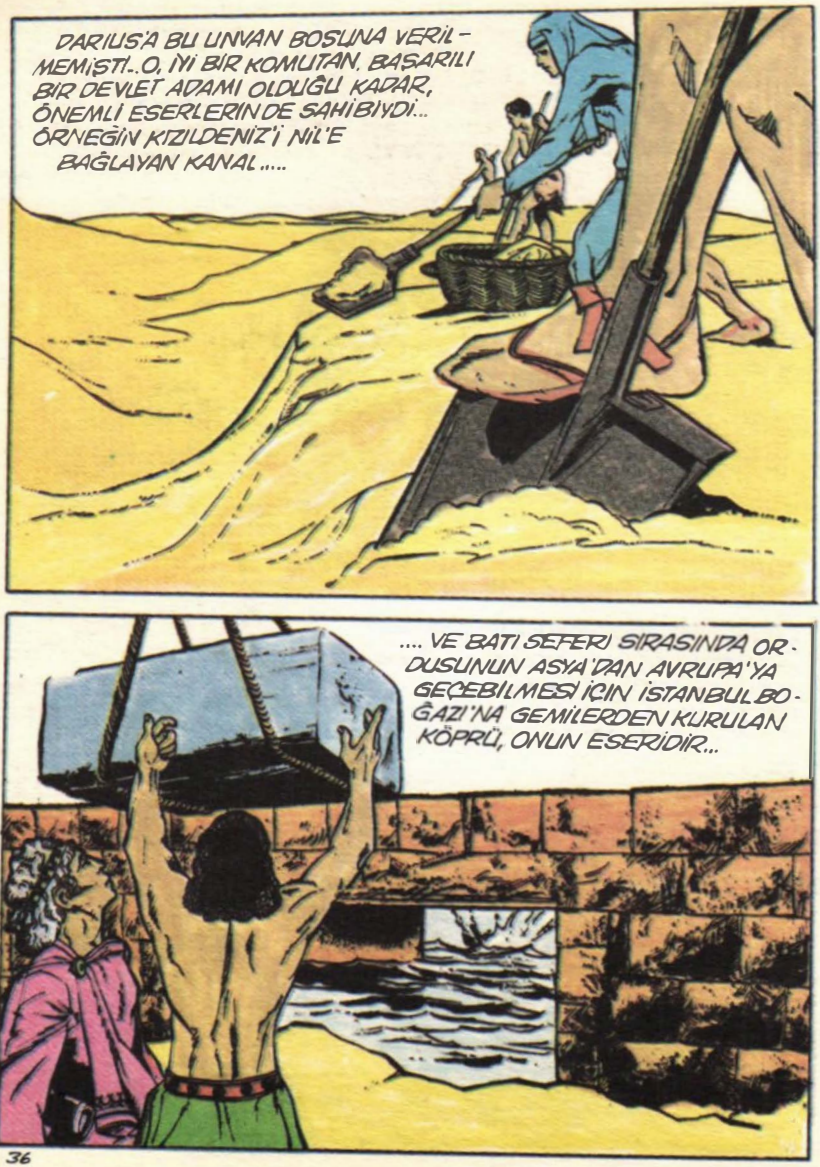

ANCAK GERÇEK MERKEZLER, BİRER İRAN KENTLERİ OLAN PASARGADAİ, EKBATANA VE PERSEPOLİS'Tİ...
PERSEPOLİS, DARİUS VE HALEFİ KSERKSES DEVRİNDE KURULDU.. KENTTE MUHTEŞEM BİR KRAL SARAYI VARDI...

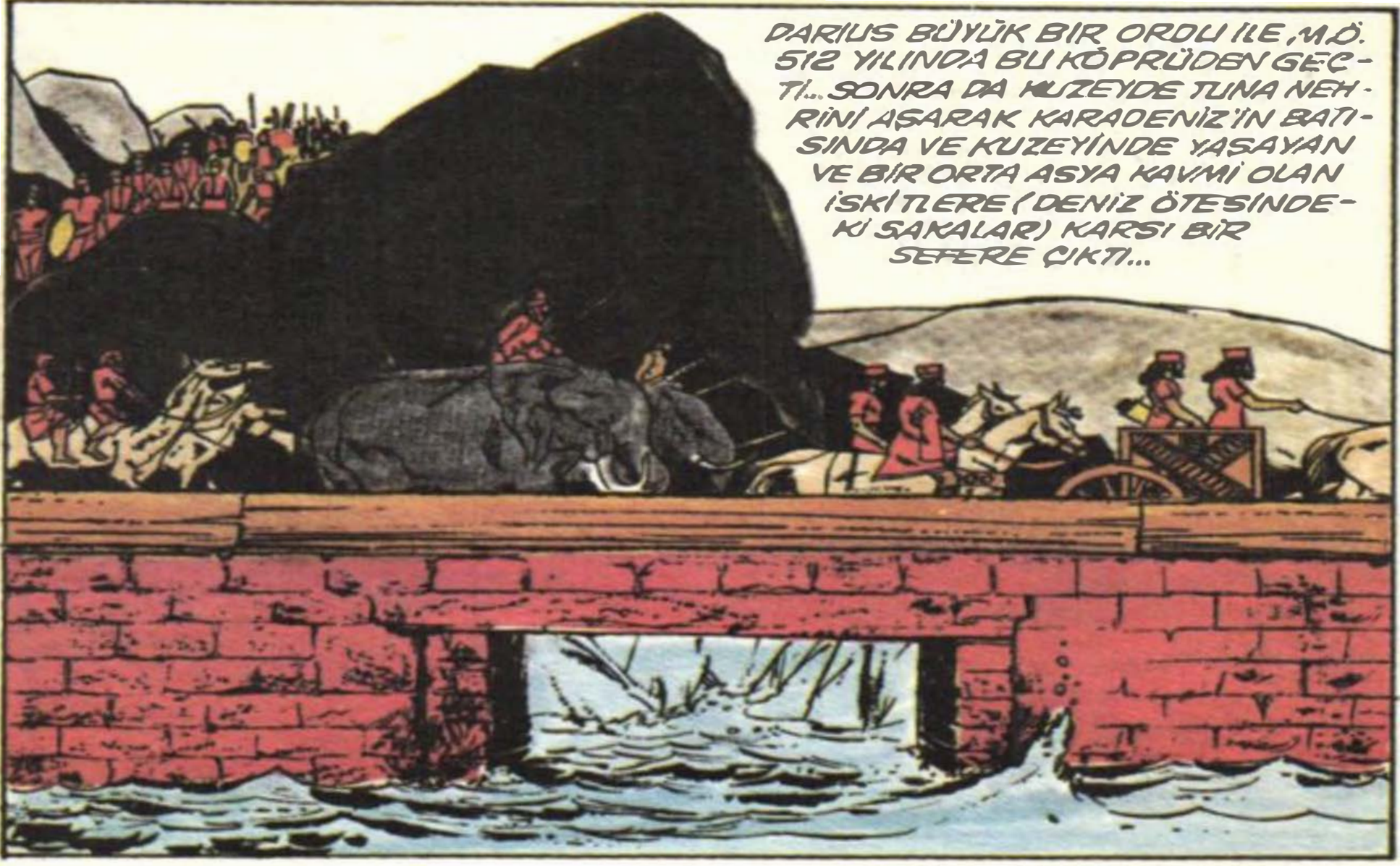

SARAYIN İNSASI İÇİN PERS VE MEDLERİN YANI SIRA, BABİLLİLER, MISIRLILAR VE YUNANLILAR DA EMEK SARFETMİŞLERDİ...

SARAYIN DUVARLARINDAKİ ALÇAK KABARTMALAR, İMPARATORLUĞUN ÇEŞİTLİ BÖLGELERİNDEKİ İNSAN TİPLERİNİ, BÜYÜK BİR USTALIKLA SERGİLEMEKTEDİR...

MİMARİDE KULLANILAN HAYVAN MOTİFLERİ İSE, KÜLTÜREL AÇIDAN PERSLER ÜZERİNDE ETKİSİ KESİN OLAN ASUR SANATINDAKİ KADAR GÖSTERİŞLİDİR.

HÜKÜMDARA "KRALLARIN KRALI" UNVANINI KAZANDIRAN BU İMPARATORLUK, İDARİ VE ASKERİ TEŞKİLÂT YÖNÜNDEN İLKÇAĞIN EN GÜÇLÜ DEVLETLERİNDEN BİRİ OLMUŞTUR...

DARIUS'A BU UNVAN BOŞUNA VERİL-
MEMİŞTİ..O, İYİ BİR KOMUTAN, BAŞARILI
BİR DEVLET ADAMI OLDUĞU KADAR,
ÖNEMLİ ESERLERİN DE SAHİBİYDİ...
ÖRNEĞİN KIZILDENİZ'İ NİL'E
BAĞLAYAN KANAL.....
.... VE BATI SEFERİ SIRASINDA OR-
DUSUNUN ASYA'DAN AVRUPA'YA
GEÇEBİLMESİ İÇİN İSTANBUL BO-
ĞAZI'NA GEMİLERDEN KURULAN
KÖPRÜ, ONUN ESERİDİR...

DARIUS BÜYÜK BIR ORDU ILE, M.Ö. 512 YILINDA BU KÖPRÜDEN GEÇTI... SONRA DA KUZEYDE TUNA NEHRINI AŞARAK KARADENIZ'IN BATISINDA VE KUZEYINDE YAŞAYAN VE BIR ORTA ASYA KAVMI OLAN İSKITLERE (DENIZ ÖTESINDEKI SAKALAR) KARŞI BIR SEFERE ÇIKTI...

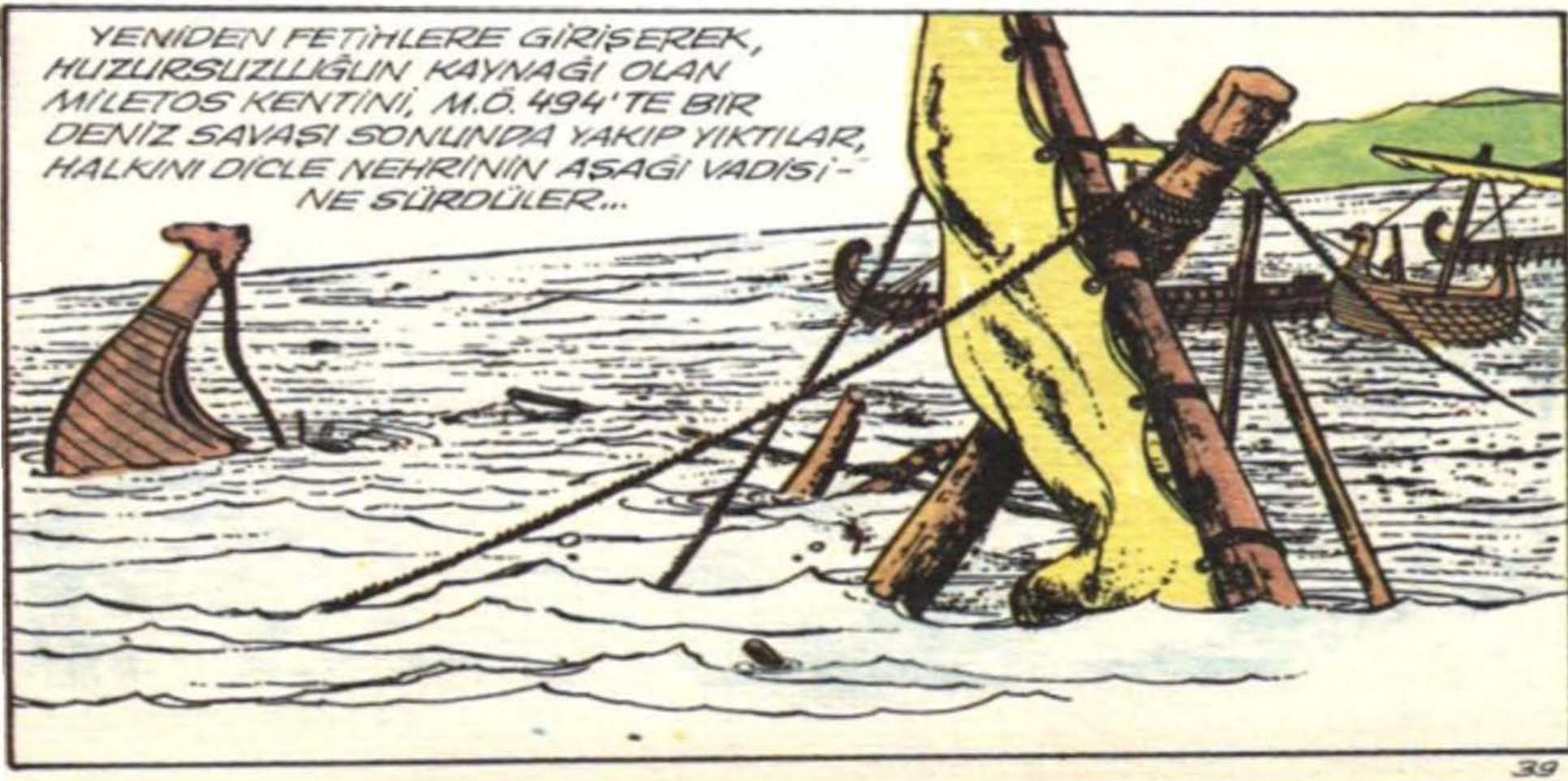

DARIUS GERI ÇEKILME (VUR-KAÇ) HAREKÂTI IZLEYEN İSKITLER KARŞISINDA BAŞARILI OLAMADI VE HERODOTES'TEN ÖĞRENDIĞIMIZE GÖRE ORDUSUNUN ÖNEMLI BIR KISMINI KAYBETTI... ONUN KAZANCI YALNIZCA TRAKYA'NIN BAZI BÖLGELERINI ELE GEÇIRMESIYDI.., BURADAN YUNANISTAN'DAKI OLAYLARI DAHA YAKINDAN IZLEYEBILECEKTI...

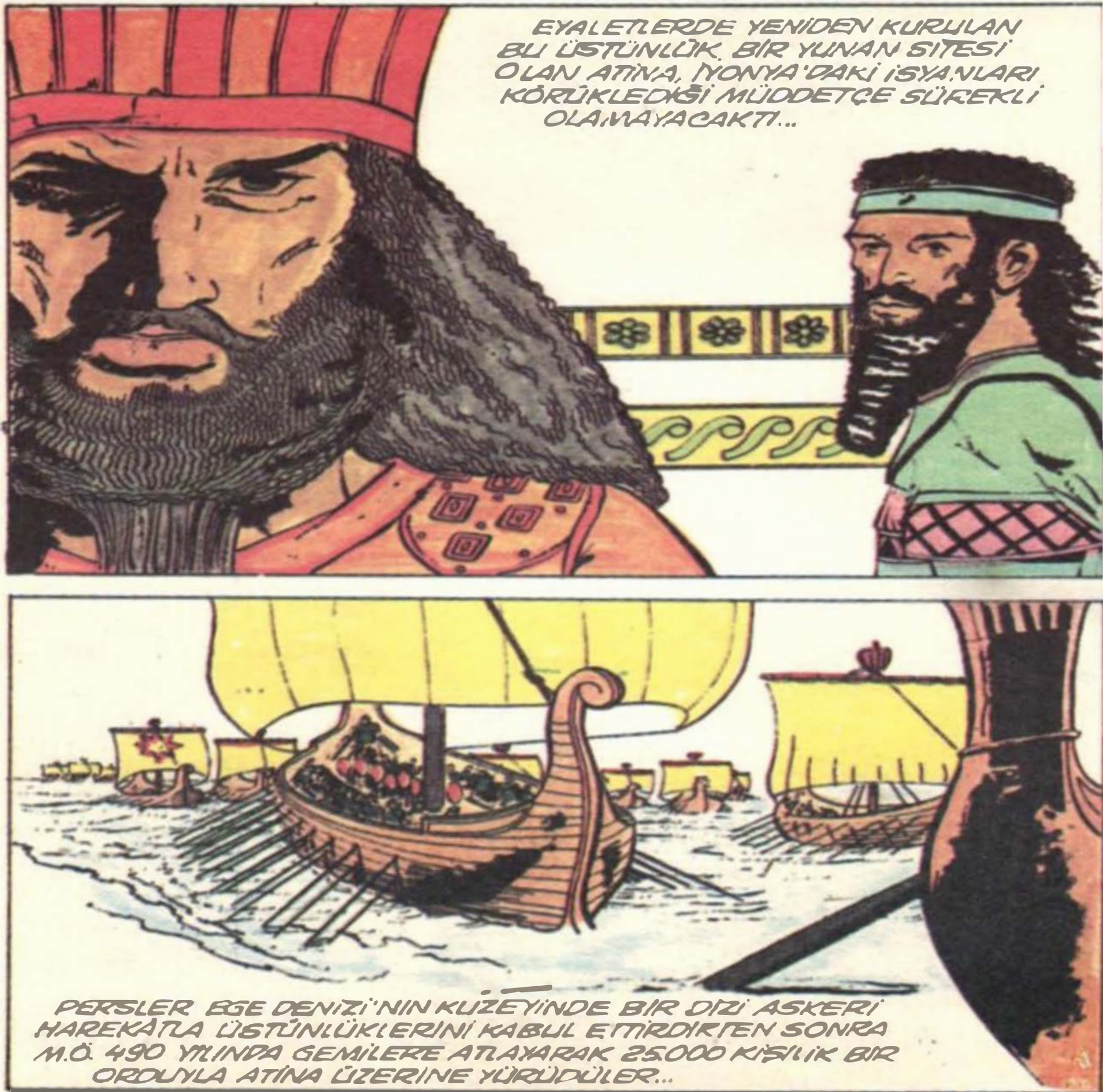
M.Ö. 500 YILINA DOĞRU BATI ANADOLU'DA YAŞAYAN İYONYALILAR, PERSLERE BAŞ KALDIRARAK LİDYA'YI İŞGAL ETTİLER VE SARDES KENTİNİ YAKIP YIKTILAR...

BU İLK [illegible] BAŞARISI, DİĞER YUNAN SİTELERİNİ DE PERS BOYUNDURUĞUNDAN KURTULMAK İÇİN HAREKETE GEÇİRDİ... KARYALILAR....

...LİKYALILAR VE KİBRİSLİLAR BİRLEŞEREK BÖLGEDE İMPARATORLUĞUN GÜCÜNÜ [illegible]A IFLATMAYA BAŞLADILAR...

ANCAK PERSLER DE BOŞ DURMUYORLAR-DI.. FENİKELİLERİN DONANMASININ EŞ-LİĞİNDE BÜYÜK BİR ASKERİ KARA VE DE-NİZ HAREKÂTINI BAŞLATTILAR...

YENİDEN FETİHLERE GİRİŞEREK, HUZURSUZLUĞUN KAYNAĞI OLAN MİLETOS KENTİNİ, M.Ö. 494'TE BİR DENİZ SAVAŞI SONUNDA YAKIP YIKTILAR, HALKINI DİCLE NEHRİNİN AŞAĞI VADİSİ-NE SÜRDÜLER...

EYALETLERDE YENİDEN KURULAN BU ÜSTÜNLÜK, BİR YUNAN SİTESİ OLAN ATİNA, İYONYA'DAKİ İSYANLARI KÖRÜKLEDİĞİ MÜDDETÇE SÜREKLİ OLAMAYACAKTI...
PERSLER EGE DENİZİ'NİN KUZEYİNDE BİR DİZİ ASKERİ HAREKÂTLA ÜSTÜNLÜKLERİNİ KABUL ETTİRDİKTEN SONRA M.Ö. 490 YILINDA GEMİLERE ATLAYARAK 25.000 KİŞİLİK BİR ORDUYLA ATİNA ÜZERİNE YÜRÜDÜLER..

ÖNCE İYONYALILARA YARDIM EDEN NAKSOS VE EUBOİA (EĞRİBOZ) ADALARININ HALKI CEZALANDIRILDI...

BU ARADA FARKLI DİNLERE OLAN GELENEKSEL SAYGILARININ BİR İFADESİ OLARAK KUTSAL DELOS ADASINDA KONAKLAYAN PERSLER, TANRI APOLLON'UN TAPINAĞINI ZİYARET EDEREK.....

...SAYGILARINI DİLE GETİRDİLER...
...VE NİHAYET PERS DONANMASI YUNANİSTAN'A DOĞRU YOLA KOYULDU...

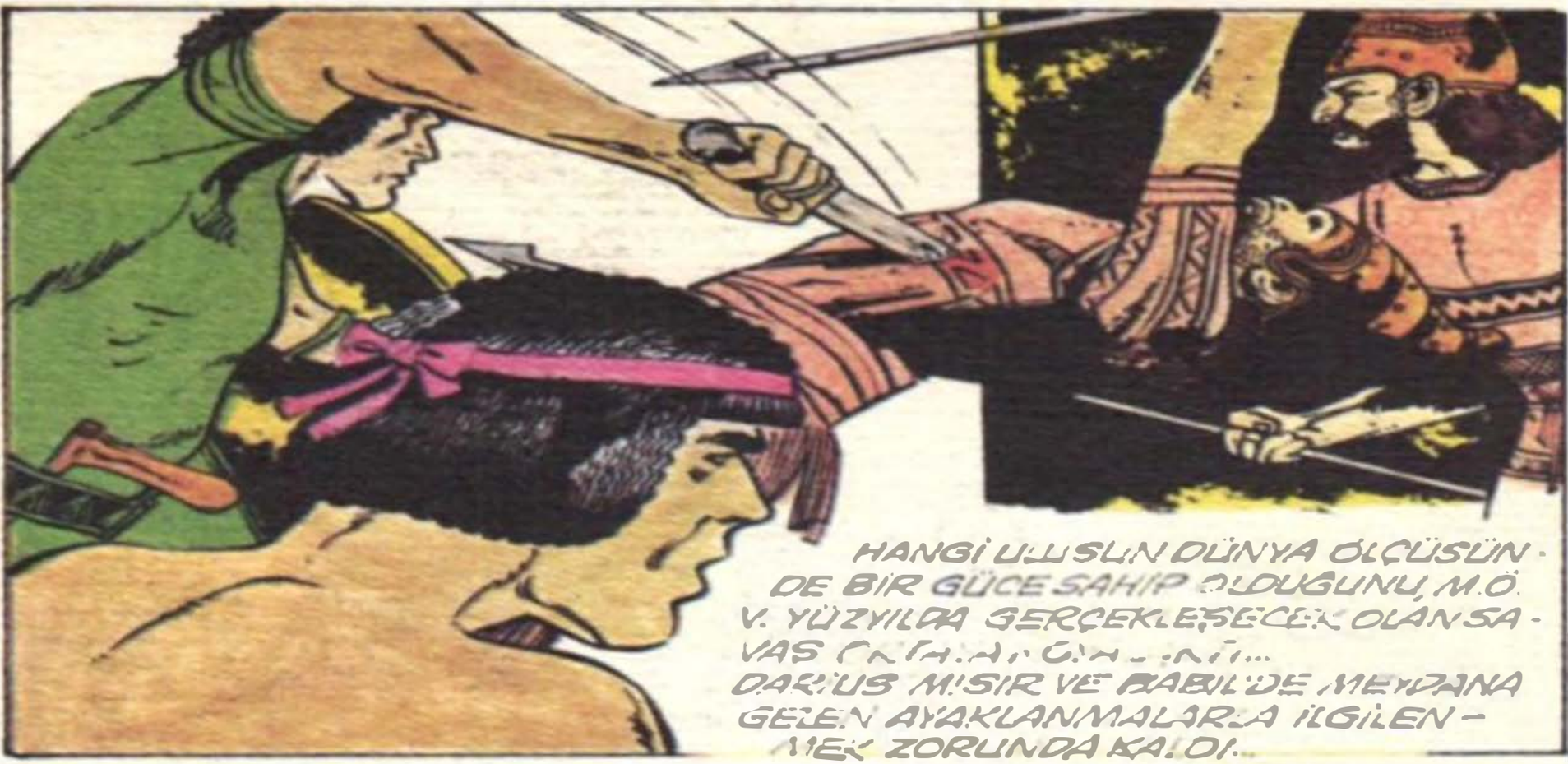
KRALLAR KRALININ ORDUSU, ATİNA'YA 30 KİLOMETRE UZAKLIKTA, ATTİKA'NIN DOĞU KIYILARINDA KARAYA ÇIKTI...

YUNANLI KOMUTAN MİLTİADES, DÜŞMANI ATİNA DIŞINDA KARŞILAMAKTAN YANAYDI.. İKİ ORDU MARATON OVASINDA KARŞILAŞTILAR... (M.Ö. 490)

PERSLERİN CESARETİ VE SAYICA ÜSTÜN OLMALARI, SAVAŞI KAZANMALARINA YETMEDİ.. SAVAŞ TEÇHİZATIYLA MÜKEMMEL BİR ŞEKİLDE DONATILMIŞ OLAN YUNAN PİYADELERİ.....
...O DEVRİN EN GÜÇLÜ SAVAŞÇILARI OLDUKLARINI İSPATLADILAR VE PERS ORDUSU AĞIR KAYIPLAR VEREREK ÇEKİLMEK ZORUNDA KALDI...

ZAFER YUNANLILARINDI. PERSLER ORDUNUN GERİ KALAN 3/4'LÜK BÖLÜMÜNÜ GEMİLERE DÖNDÜRMEYİ BAŞARDILAR...
DONANMA, ATTİKA'NIN GÜNEY SAHİLİ BOYUNCA YOL ALARAK, ATİNA'NIN BATISINDA DEMİRLEDİ...

MARATON SAVAŞI, PERSLERLE YUNANLILAR ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIĞA BİR ÇÖZÜM GETİREMEDEN SONA ERDİ...
PERSLER YENİLMELERİNE VE 6.000 ASKER KAYBETMELERİNE RAĞMEN, ATİNA'NIN ÖNÜNDE BOYUN EĞMEMİŞ, AKSİNE EGE DENİZİ'NİN KUZEYİ İLE DOĞU AKDENİZ'DE YENİDEN HAKİMİYET KURMUŞLARDI...

HANGİ ULUSUN DÜNYA ÖLÇÜSÜN-
DE BİR GÜCE SAHİP OLDUĞUNU, M.Ö.
V. YÜZYILDA GERÇEKLEŞECEK OLAN SA-
VAŞ [illegible]...
DARİUS MISIR VE BABİL'DE MEYDANA
GELEN AYAKLANMALARLA İLGİLEN-
MEK ZORUNDA KALDI...

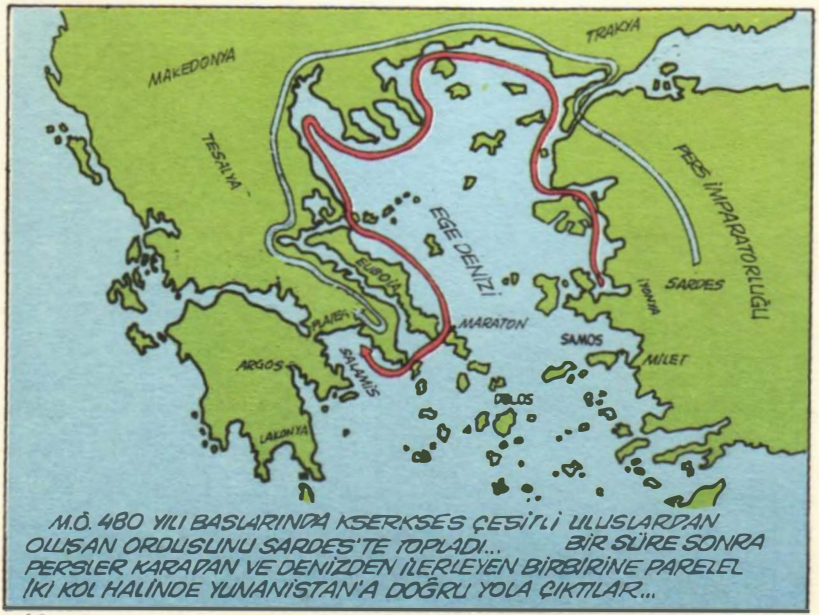

ATİNA İSE ÇEŞİTLİ İÇ KARIŞIKLIKLARLA
UĞRAŞTI VE BU DURUM YUNAN SİTELE-
RİNİN ORTAK DÜŞMANA KARŞI BİRLEŞ-
MELERİNİ BİR SÜRE ERTELEDİ...

M.Ö. 486'DA ÖLEN **DARIUS**'UN YERİNE OĞLU **KSERKSES** BAŞA GEÇTİ. KENDİSİNE BÜYÜK BİR İMPARATORLUK MİRAS KALAN KSERKSES'İ YUNANLILAR DA YARIM KALMIŞ OLAN MÜCADELE BEKLİYORDU...

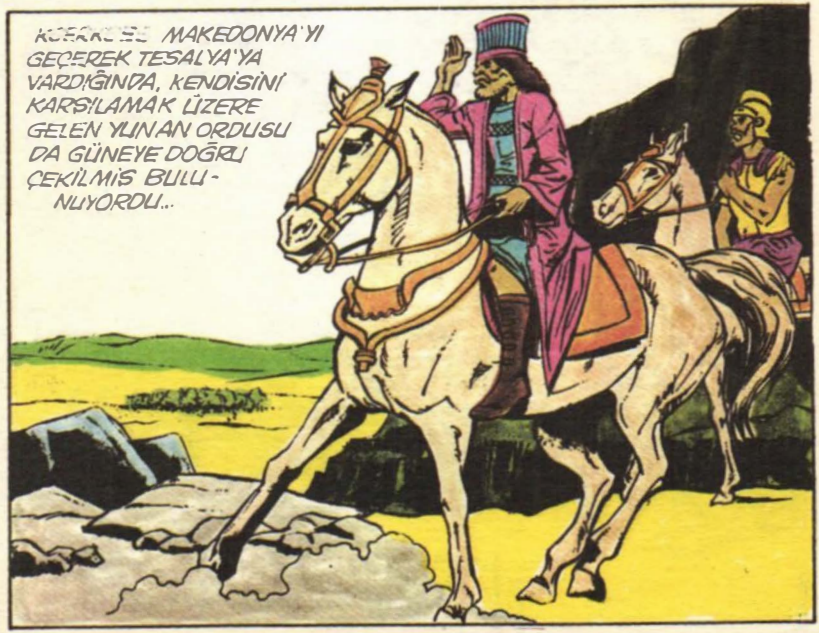
İSYANLARI BASTIRAN YENİ HÜKÜMDAR, İMPARATORLUĞUN EN GÜÇLÜ SAVAŞÇILARI OLAN ETYOPYALILAR, HİNTLİLER.....

...ARAPLAR, MISIRLILAR, MEDLER, PERSLER, HATTA BOYUNDURUĞU ALTINDAKİ YUNANLILARDAN OLUŞAN GÜÇLÜ BİR ORDU KURDU...

100.000 ASKERDEN OLUŞAN ORDU-
YU, 1.000 GEMİLİK GÜÇLÜ BİR DONANMA
DESTEKLİYORDU...

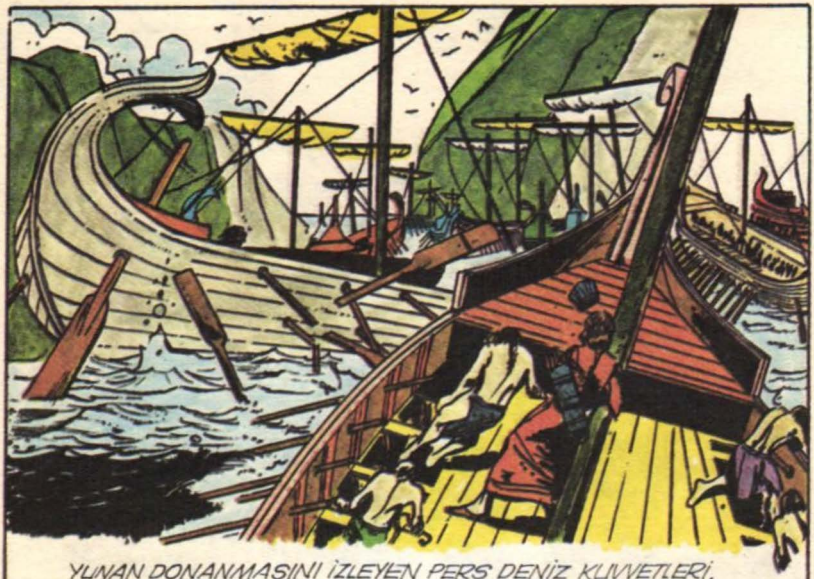

TRAKYA
MAKEDONYA
TESALYA
EGE DENİZİ
EUBOIA
PERS İMPARATORLUĞU
İONYA
SARDES
MARATON
SAMOS
MİLET
ARGOS
SALAMİS
DELOS
LAKONYA
M.Ö. 480 YILI BAŞLARINDA KSERKSES ÇEŞİTLİ ULUSLARDAN
OLUŞAN ORDUSUNU SARDES'TE TOPLADI... BİR SÜRE SONRA
PERSLER KARADAN VE DENİZDEN İLERLEYEN BİRBİRİNE PARELEL
İKİ KOL HALİNDE YUNANİSTAN'A DOĞRU YOLA ÇIKTILAR...

YUNANLI BİR MİMAR TARAFINDAN YAN YANA DİZİLMİŞ MAVNALARDAN OLUŞAN BİR YAPAY KÖPRÜ İLE ÇANAKKALE BOĞAZI'NI GEÇTİLER...

KÜÇÜK İSKENDER MAKEDONYA'YI GEÇEREK TESALYA'YA VARDIĞINDA, KENDİSİNİ KARŞILAMAK ÜZERE GELEN YUNAN ORDUSU DA GÜNEYE DOĞRU ÇEKİLMİŞ BULUNUYORDU...

LEONIDAS KOMUTASINDAKİ İSPARTALILARDAN OLUŞAN YUNAN ORDUSU BOZGUNA UĞRATILDI VE YUNAN DONANMASI GÜNEYE ÇEKİLMEK ZORUNDA BIRAKILDI...
BÜYÜK KAYIPLAR VEREREK TERMOPHYLAI GEÇİDİ'Nİ AŞAN PERS ORDUSU ATİNA'YA DOĞRU İLERLEMEYE DEVAM ETTİ...

SEHİR FAZLA BİR DİRENİŞLE KARŞILAŞILMADAN ALINDI... ZİRA ORDUNUN BÜYÜK BÖLÜMÜ...
....ATİNALI KUMANDAN TEMİSTOKLES'İN TAVSİYESİ ÜZERİNE DENİZ SAVAŞINA KATILMAK ÜZERE ŞEHRİ TERK ETMİŞLERDİ...

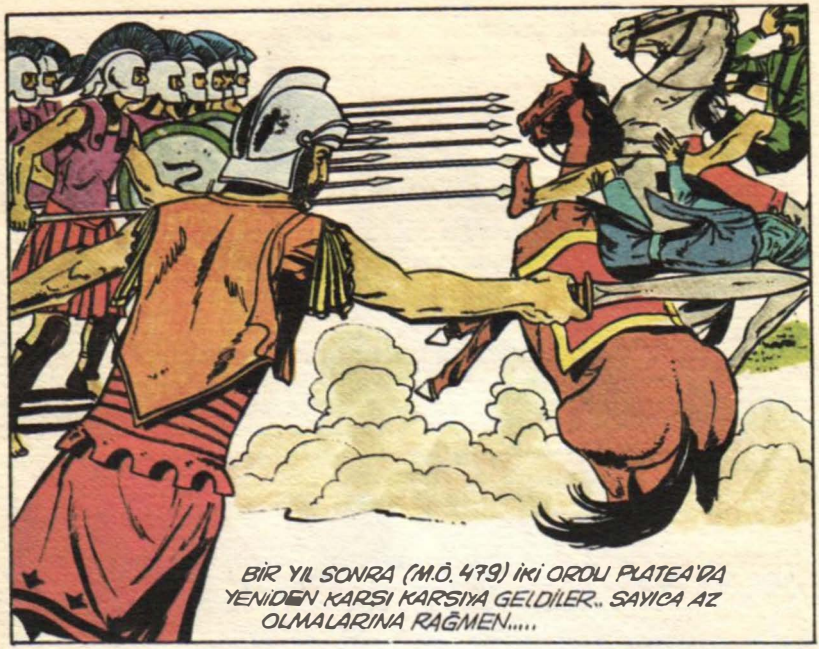

YUNAN DONANMASINI İZLEYEN PERS DENİZ KUVVETLERİ, SALAMİS BOĞAZINA KADAR SOKULDULAR.. BURADA SAYICA ÜSTÜNLÜK YUNANLILARINDI... SAVAŞ KARADA VE DENİZDE BÜTÜN BİR GÜN DEVAM ETTİ.. (M.Ö. 490)

İ.SERKSES SAVASI YÜKSEK BİR TEPEDEN İZLEMEKTEYDİ.. GEREK ASKERLERİN KAHRAMANCA ÇARPIŞMALARI, GEREKSE ASKERİ GÜÇ VE GEMİ SAYISI AÇISINDAN BU SAVAŞ, TARİHE GEÇECEK ÖNEMLİ ÇARPIŞMALARDAN BİRİ OLMA ÖZELLİĞİNİ TAŞIR...

AĞIR KAYIPLARA UĞRAYAN PERSLER, GERİ ÇEKİLMEYE BAŞLADILAR..
ORDU TESALYA'YA GERİ DÖNDÜ.. YENİK DÜŞMESİNE RAĞMEN KSERKSES YUNANLILARLA ÇARPIŞMAKTAN VAZGEÇMİYORDU.. MARDONİOS' KOMUTASINDAKİ ORDUYU ORADA BIRAKARAK İRAN'A GERİ DÖNDÜ..

BİR YIL SONRA (M.Ö. 479) İKİ ORDU PLATEA'DA YENİDEN KARŞI KARŞIYA GELDİLER.. SAYICA AZ OLMALARINA RAĞMEN.....

... PAUSANİAS KOMUTASINDAKİ İSPARTALILARDAN OLUŞAN YUNANLILAR, KAHRAMANLIKLARI VE CESARETLERİ SAYESİNDE SAVAŞI KAZANDILAR MARDONİOS ÇARPIŞMA SIRASINDA HAYATINI KAYBETTİ..

MARATON, SALAMİS VE PLATEA'DA YAPILAN SAVAŞLAR PERS İMPARATORLUĞU'NU YIKACAK GÜÇTE OLMAMAKLA BERABER, YİNE DE İMPARATORLUĞUN TEMELLERİNİN SARSILDIĞINI GÖSTERİYORDU...

ARALARINDAKİ ANLAŞMAZLIKLARA RAĞMEN YUNAN SİTELERİ, DİL, KÜLTÜR, VE DİN AÇILARINDAN BİR BİRLİK OLUŞTURMAKTAYDILAR... AYNI İNANÇ VE AYNI TOPRAKLAR İÇİN ÇARPIŞMIŞLAR VE İMPARATORLUĞU YENİLGİYE UĞRATMIŞLARDI...

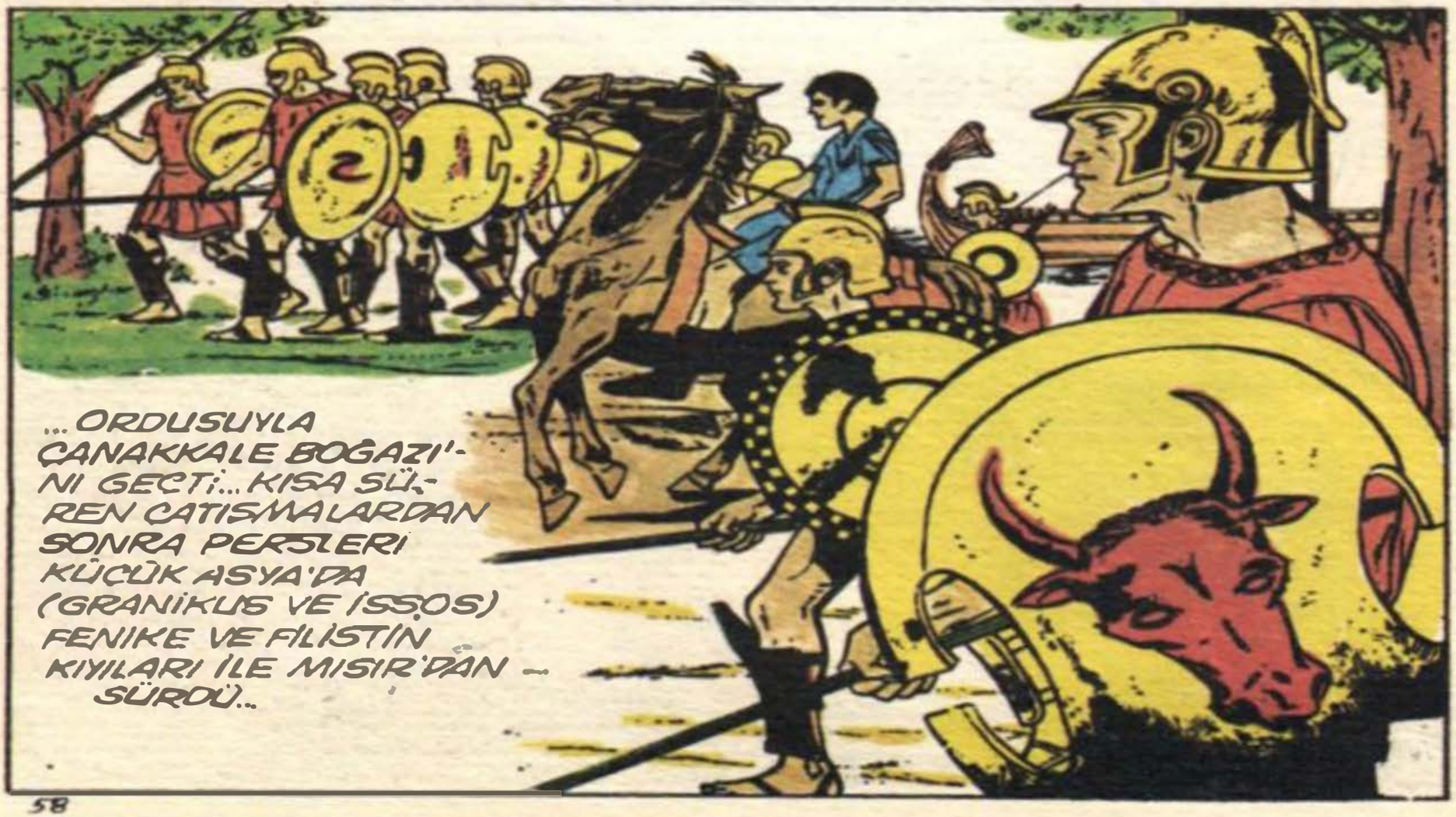
BU SAVAŞLAR, PERS İMPARATORLUĞUNUN ÇÖKÜŞÜNÜN BAŞLANGIÇI OLDU.. KSERKSES M.Ö. 465 YILINDA SUİKASTA UĞRADI VE ÖLDÜRÜLDÜ.. KÜÇÜK OĞLU I. ARTAKSERKSES, AĞABEYİNİ ÖLDÜREREK TAHTI ELE GEÇİRDİ...

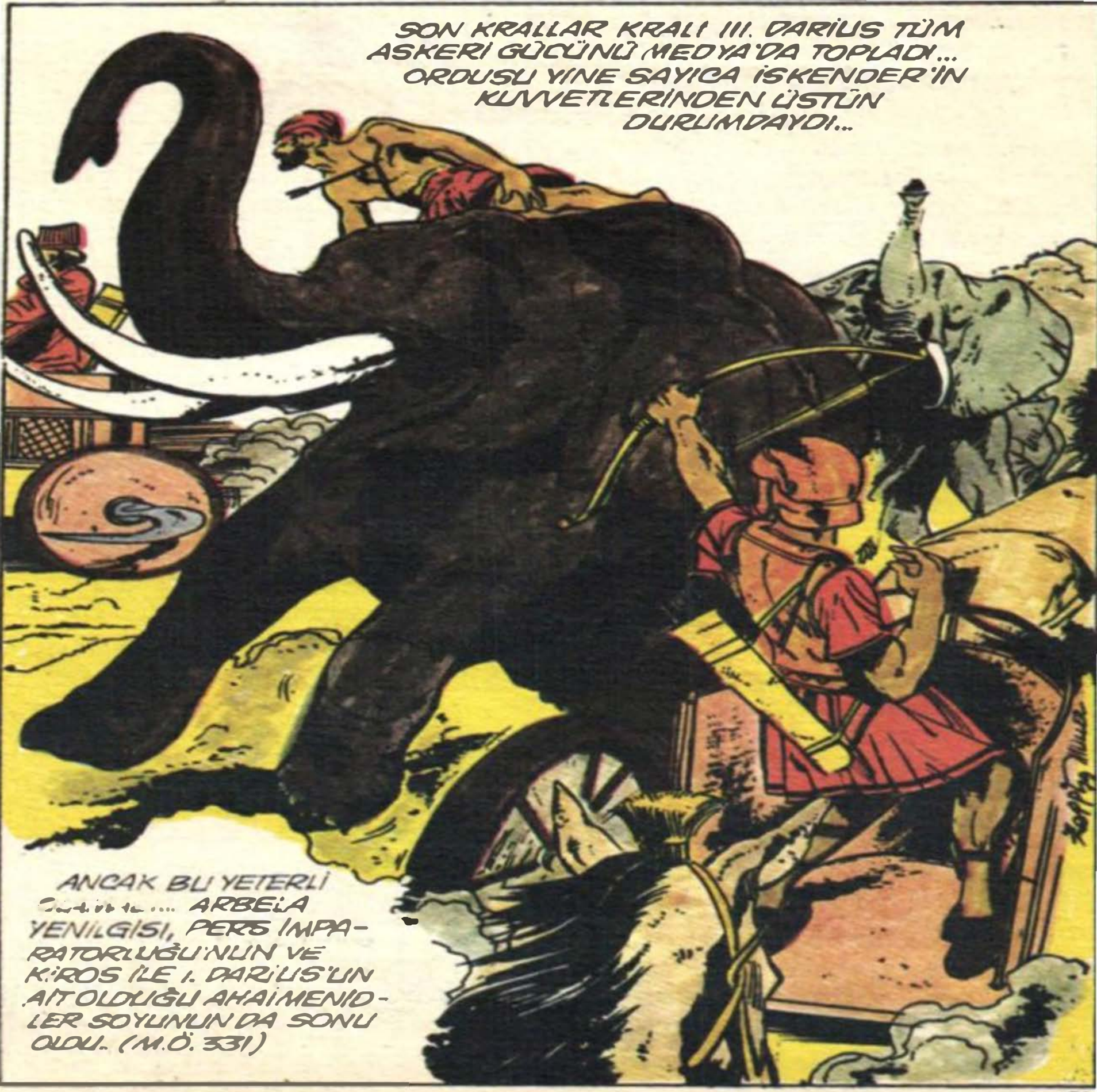
ARTAKSERKSES VE HALEFLERİ DEVRİNDE YUNANLILAR VE PERSLER ARASINDAKİ REKABET, POLİTİK VE ASKERİ ALANLARDA DA DEVAM ETTİ...

YUNAN SİTELERİNİN BİRLEŞMESİNDEN KORKAN PERSLER, SÜREKLİ İÇ KARIŞIKLIKLAR YARATTILAR..

YUNANLILAR DA PERS SATRAPLIKLARIN-
DA CIKAN AYAKLANMALARI DEVAMLI DES-
TEKLEDILER...
AÇIK VE GIZLI MÜDAHALELER, PERS-
LERLE YUNANLILAR ARASINDA M.Ö. 420
YILINA KADAR SÜRECEK OLAN KALLIAS
BARIŞININ (M.Ö. 449) IMZALANMASIYLA
SONA ERDI...

ANCAK BİR SÜRE SONRA İMPARA-
TORLUĞUN KADERİ BELLİ OLDU... 100 SENE
ÖNCE KSERKSES'İN YAPTIĞI GİBİ BÜYÜK
İSKENDER DE M.Ö. 334 YILINDA MAKEDON-
YALI VE YUNANLI ASKERLERDEN OLUŞAN....

...ORDUSUYLA
ÇANAKKALE BOĞAZI'-
NI GEÇTİ... KISA SÜ-
REN ÇATIŞMALARDAN
SONRA PERSLERİ
KÜÇÜK ASYA'DA
(GRANİKUS VE İSSOS)
FENİKE VE FİLİSTİN
KIYILARI İLE MISIR'DAN
SÜRDÜ..

SON KRALLAR KRALI III. DARİUS TÜM ASKERİ GÜCÜNÜ MEDYA'DA TOPLADI... ORDUSU YİNE SAYICA İSKENDER'İN KUVVETLERİNDEN ÜSTÜN DURUMDAYDI...
ANCAK BU YETERLİ [illegible] .... ARBELA YENİLGİSİ, PERS İMPARATORLUĞU'NUN VE KİROS İLE I. DARİUS'UN AİT OLDUĞU AHAİMENİDLER SOYUNUN DA SONU OLDU.. (M.Ö. 331)

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

M.Ö. 1000 YILINA DOĞRU

Geniş bir alanı kaplayan İran platosu bu dönemde yarı göçebe Hint-Avrupa kökenli kavimler tarafından işgal edildi. Adı geçen kavimlerin bu topraklara aslında ikinci bin yıllarında yerleşmeye başladıkları sanılmaktadır. Başlıca ekonomik faaliyetler tarım ve hayvancılıktı. Bu dönemde Babil, Asur ve Mısır gibi devletlerin çöküntüye uğramaları ve Hitit Krallığı'nınyıkılışı, bir otorite boşluğu doğurmuş, Suriye ve Filistin'de küçük küçük krallıklar kurulmuştu (Tiros, Arami krallıkları, İsrail).

M. Ö. 837

Asur kralı III. Salmanasar devrinde tutulan yıllıklar, Urmiye Gölü'nün güneybatısındaki Parsua bölgesinde düzenlenen bir seferden ve Medlerle yapılan savaşlardan söz eder.

M. Ö. 745

Asurluların başına geçen III. Tiglatpileser Babilliler ve Suriye'de yaşayan Aramiler, özellikle Damas ile savaştı ve M.Ö. 732'de Damas'ı ele geçirdi. M.Ö. 737 yılına doğru İran üzerine bir sefer düzenleyerek, bugünkü Tahran yakınlarına kadar geldi ve bölge halkını vergiye bağladı.

M. Ö. 700 YILINA DOĞRU

Deiokes bu tarihte Medya'da yaşayan ve sayıları altıyı bulan aşiretleri birleştirmeyi başararak bir krallık kurdu. Başkent, aynı dönemde kurulan Ekbatana idi. En azından biçimsel olarak Medler bu dönemde Sennaherib yönetimindeki Asurluların egemenliği altındaydılar.

M. Ö. 633

Daha önce, Medlerle uzaktan akraba olan ve Medya'nın güneyinde yaşayan Perslerin boyunduruğu altında bulunan Med kralı Fraortes, bu tarihte Ninova'ya saldırdı, ancak çarpışma sırasında yenilerek öldü.

M. Ö. 626
Babil ayaklanarak bağımsızlığını ilan etti. Bu olay Asur İmparatorluğu'nun çöküşünün de başlangıcıydı.

M. Ö. 612
Babillilerin müttefiki olan Med kralı Kyaksares, Asurlulara karşı saldırıya geçti ve Ninova'yı almayı başardı. İki yıl sonra Asur ordusunun sonkırıntıları da bozguna uğratıldılar. Bu zaferden sonra Medler Batı İran'ı, Küçük Asya'nın Kappadokya bölgesini ellerine geçirerek Lidyalılarla mücadeleye başladılar.

M. Ö. 585
Kyaksares Lidyalılarla savaşa girdi ve bunun sonunda bir barış anlaşması imzalanarak Halys ırmağı (Kızılırmak) sınır kabul edildi. Tüm Yakın-Doğu dört büyük gücün denetiminde bulunuyordu. Bunlar: Med Krallığı, Yeni-Babil İmparatorluğu, Lidya ve Mısır'dı. Aynı yıl Kyaksares öldü. Yerine geçen Astyages devrinde İmparatorluk zayıflamaya başladı.

M. Ö. 558
Med kralı Astyages'in torunu II. Kiros (Genç Kiros) merkezi Pasargadai olan Anzan Krallığı'nda yönetimi eline aldı. Diğer Pers toplulukları arasında kendine güçlü bir yer edinerek topraklarını Elam Krallığı aleyhine genişletti ve başkent Sus'u ele geçirdi.

M. Ö. 555
Persler başlarında II. Kiros olduğu halde Medlere karşı ayaklandılar. Astyages yenik düştü ve başkent Ekbatana alındı. Kiros İran'da kesin bir hâkimiyet kurma amacındaydı. Bu nedenle bütün Astyages yanlılarını yok etti.

M. Ö. 547-546
Persler bölgede yayılma politikası uygulamaya başladılar. Kiros, Krezüs yönetimindeki Lidya'ya saldırdı ve alınamaz sanılan başkent Sardes'i ele geçirdi. Daha sonra kıyıdaki Yunan siteleri de dahil olmak üzere tüm Küçük Asya'yı egemenliği altına aldı.

M. Ö. 539

Babil kralı Nabu-Naid ile tutucu din adamları arasındaki anlaşmazlıktan yararlanan Kiros, Babil üzerine yürüdü ve şehir, hemen hemen hiçbir direnişle karşılaşılmadan fethedildi.

M. Ö. 529

Kiros, M. Ö. 529'da bir Orta Asya kavmi olan Massagetlerle (Sakalar) yaptığı savaş sırasında komutan-kraliçe Tomris tarafından öldürüldü. Yerine oğlu II. Kambis geçti. Kambis'in iktidarı ele geçirmek amacıyla kardeşi Smerdis ve diğer yakınlarını öldürttüğü söylenir.

M. Ö. 525

Bu tarihte II. Kambis eski Doğu krallıklarının sonuncusu olan Mısır'a başarılı bir sefer düzenledi ve ülkeyi imparatorluğa kattı.

M. Ö. 521

Pers tarihinde,kendisinin daha önce öldüğü bilinen Prens Smerdis olduğunu iddia eden Favmata'nın başlattığı bir isyan patlak verdi. Bunun üzerine ani bir kararla geri dönmek üzere yola çıkan II. Kambis, yolda hastalanarak yaşamını yitirdi. İsyanlar imparatorluğun her yanına yayıldı ve efsaneye göre yedi kişiden oluşan bir soylular grubunun duruma müdahale etmesiyle sona erdi. Favmata öldürüldü. Bunlardan biri olan ve Ahaimenidler sülalesinden gelen Darius, Pers soylularınca kral ilan edildi. Yeni kralın ilk işi ülkede huzuru sağlamak oldu.

M. Ö. 512

Darius, batıda, İskitler üzerine bir sefer düzenledi. İstanbul Boğazı'nı geçerek Tuna'ya kadar ilerledi. Önemli bir askeri başarı kazanılamamasına rağmen, Trakya'daki kentler Darius'un eline geçmiş bulunuyordu.

M. Ö. 499

Başta Milet olmak üzere İyon şehirleri,Atina ve Eretria desteğinde Perslere başkaldırdılar. Sardes isyancılar tarafından yakılıp yıkıldı.

M. Ö. 494

Bu durumda Perslerin de karşı saldırıya geçmeleri gecikmedi.

Darius Iyonya'ya karşı tüm gücünü kullanarak Milet ve diğer siteleri yerle bir etti ve isyanı bastırdı.

M. Ö. 490

Milet'e yardımlarından dolayı Atina ve Eretria'yı cezalandırmak amacıyla buralara birer ordu gönderdi. Persler Maraton Ovası' nda Atinalılara yenildiler.

M. Ö. 486

I. Darius'un ölümü üzerine oğlu Kserkses başa geçti ve bir süre iç karışıklıkları bastırmak için çaba harcamak zorunda kaldı.

M. Ö. 480

Yunanistan'a büyük bir sefer hazırlıklarına girişti. Güçlü bir ordu ve donanmayla ülkeye kuzeyden saldırdı. Yunan savunmasını Termophylai'de (Termofilai) geri püskürten Persler Atina'yı ateşe verdiler, ancak Salamis Deniz Savaşı'nı kaybederek Attika' dan çekildiler.

M. Ö. 479

Yunanistan'da kalan Pers ordusu Platea'da yenildi. Atinalıların yönetimindeki donanma da Persleri Anadolu'da, Mykale'de yenilgiye uğrattı.

M. Ö. 465

Kserkses bir suikast sonucu öldürüldü. Oğlu I. Artakserkses başa geçti.

M. Ö. 449

Yunanlılar ve Persler arasında imzalanan, Kallias Barışı ile fiili savaş sona ermiş oluyordu.

M. Ö. 334

Makedonya kralı Büyük İskender, Makedonyalılardan ve Yunanlılardan oluşan bir ordunun başına geçerek Çanakkale Boğazı'nı geçti, Persleri Granikos'ta (Biga Çayı) bozguna uğrattı.

M. Ö. 331

III. Darius'un Arbela (Yukarı Mezopotamya'da, Dicle'nin doğusunda) Savaşı'nda yenilgiye uğraması Pers İmparatorluğu'nun ve Ahaimenidler sülalesinin de sonu oldu (M.Ö. 330).

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

GELECEK SAYI:

TARİHTE İLK TÜRK DEVLETLERİ

BAYİNİZDEN ŞİMDİDEN AYIRTINIZ